

фактичні обставини справи наявна визначальна умова, яка унеможливує у такому випадку посилання на прецедент.

Таким чином, з урахуванням вищезазначеного, необхідно дійти висновку, що постанови ВС є обов'язковими для застосування судами першої та апеляційної інстанцій. Разом з тим, суд касаційної інстанції за наявності відповідних підстав може відійти від висновку найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції, застосувавши інститут «*overruling*», тим самим постановивши законне та обґрунтоване рішення. Запровадження такої концепції повинно, з одного боку, сприяти гармонізації та уніфікації національного законодавства до законодавства зарубіжних країн, а з іншого – забезпечити в умовах здійснення судової реформи сталість та єдність правозастосовної практики, що є необхідною умовою реалізації принципу правової визначеності як невід'ємної складової принципу верховенства права.

Список використаних джерел:

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016. № 1402-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2016, № 31, ст. 545.
2. Романюк Я. М. Забезпечення єдності судової практики Верховним Судом України: реформа потребує продовження / Я. М. Романюк // Юридична практика. – 2013. – С. 5-9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/1166672bc6dad5f4c2257b5d0030c241/\\$FILE/5-9_str.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/1166672bc6dad5f4c2257b5d0030c241/$FILE/5-9_str.pdf).
3. Цивільний процесуальний кодекс: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004, № 42, ст. 492.
4. Anghel E. Judicial precedent, a law source. Challenges of the Knowledge Society. Public Law. P. 364-36.
5. From T.R. van Geel. Understanding Supreme Court Opinions. New York: Longman, 1997. P. 83-103.

Йолкіна А.Г.

студентка,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ СУБ'ЄКТІВ КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА. ЇХ ОЗНАКИ ТА ПОДІЛ НА ГРУПИ

Корпоративне право це динамічна галузь вітчизняної правової системи. Правовідносини в цій галузі та їхні елементи це одна з найцікавіших та жваво обговорюваних у правознавстві тем. Зважаючи на

те, що протягом останніх років у законодавстві відбулася велика кількість змін, проблематика корпоративних правовідносин є доволі актуальною. При цьому одним із найбільш цікавих її аспектів є питання про суб'єктів. Потреби часу спонукають до постійного перегляду підходів до визначення суб'єктів корпоративних відносин та перегляду підходів до їх класифікації. Відтак, ця тема досліджувалась у працях таких вчених як: Я. Л. Грітанса, К. В. Денисенко, В. А. Євтушевського, О. С. Кузьмин, І. В. Лукач, М. П. Мальську, О. В. Мукач, О. М. Скібіцького, М. В. Хацер, Г. Ю. Штерна, та ін.

Та все ж таки на сьогоднішній день фінансово-господарська сфери діяльності в Україні потребує визначення, хто ж здійснює корпоративні правовідносини, тобто визначення, хто є суб'єктами корпоративних правовідносин.

Суб'єкти правовідносин, іншими словами, учасники правовідносин – це фізичні або юридичні особи, що на підставі правових норм використовують свою правосуб'єктність у конкретних правовідносинах, тобто реалізують суб'єктивні права і юридичні обов'язки, повноваження і юридичну відповідальність. Щодо визначення суб'єктів корпоративного права, думки вчених різняться між собою.

Хацер М. В. зазначає, що суб'єкти корпоративних відносин – це учасники корпоративних відносин. Учасниками корпоративних відносин можуть бути фізичні та юридичні особи фінансовий інтерес яких пов'язаний з діяльністю акціонерного товариства [7, с. 289]. Лукач І. В. вважає, що суб'єктом корпоративних правовідносин – є особи, що мають суб'єктивні права та обов'язки, що закріплені в нормативних актах, вступають у відносини з корпоративного управління та здійснення корпоративних прав [4, с. 61]. Денисенко К. В. в свою чергу говорить, що суб'єктами корпоративних правовідносин є учасники господарських товариств, які беруть участь у створенні, функціонуванні та припиненні цих установ [1, с. 275]. Луць В. В., вважає, що учасниками корпоративних відносин є господарські товариства, які набули статусу юридичної особи (з дня їх державної реєстрації – ч. 4 ст. 87 Цивільного кодексу), а також фізичні та юридичні особи, право участі яких в діяльності товариства як учасників підтверджене відповідним документом (акцією в акціонерному товаристві, рішенням зборів учасників або статутом товариства з обмеженою відповідальністю, установчим договором повного товариства тощо) [6, с. 27].

На нашу думку суб'єкти корпоративного права – це учасники корпоративних відносин, що є фізичними або юридичними особами, які

вступають в корпоративні відносини, здійснюють права та дотримуються обов'язків, тим самим проводячи свою корпоративну діяльність на основі відповідних документів та нормативно правових актів.

В літературі та господарській практиці корпоративні права поділяються на майнові та організаційні. Отже, учасниками корпоративних відносин є насамперед ті суб'єкти господарювання, у статутному фонді яких є частки осіб (фізичних, юридичних, держави) як учасників такого об'єднання. Ними є акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, холдингові компанії та інші корпоративні товариства. Другою стороною в корпоративних відносинах виступають учасники (акціонери, вкладники тощо) товариств. В цих відносинах учасники наділяються суб'єктивними корпоративними правами, для яких характерним є те, що:

1) вони виникають в результаті створення господарського товариства як юридичної особи;

2) виражають відносини між засновником та юридичною особою та її учасниками;

3) мають організаційно-майновий характер, тобто передбачають право на управління, право на доходи тощо;

4) пов'язані зі впливом учасників на формування волі юридичної особи;

5) пов'язані з опосередкованим правом на майно юридичної особи при її ліквідації [5, с. 40].

Спираючись на вище наведене, виникає потреба поділу суб'єктів корпоративного права на групи. Англійському праву про компанії притаманна така класифікація суб'єктів: інсайдери або акціонери, та аутсайдери – всі, хто протистоять акціонерам в корпоративних відносинах [4, с. 62]. Деякі вчені пропонують подібні нескладні системи поділу, виділяючи три основні групи учасників (суб'єктів) корпоративних відносин:

1) власники акціонерної власності (акціонери);

2) менеджери акціонерного товариства;

3) інші групи учасників корпоративних відносин [7, с. 292].

Лукач І. В. пропонує дві авторські класифікації суб'єктів корпоративних правовідносин. Перша класифікація за критерієм участі суб'єктів в інших господарських правовідносинах: учасники корпоративних та інших господарських правовідносин (сама корпорація, її учасники, кредитори, органи державної влади та місцевого самоврядування) та учасники виключно корпоративних правовідносин

(органи корпоративного управління, суб'єкти управління, групи акціонерів, асоційовані особи та трудовий колектив). Другою класифікацією є поділ суб'єктів на суб'єктів управління та здійснення корпоративних прав [4, с. 62].

В свою чергу Кузьмін О. Є. та Муқан О. В. досліджуючи питання суб'єктів корпоративного управління відносять до них:

- засновників корпорації;
- власників корпоративних прав(акціонерів);
- працівників керуючої системи(менеджерів);
- членів спостережної ради;
- членів ревізійної комісії;
- працівників керованої системи [3, с. 214].

Отже, ми бачимо, що підходи до поділу суб'єктів корпоративного права на групи є різним. На нашу думку більш доцільним є поділ на основні групи, як, наприклад, це зазначає в своєму дослідженні Хацер М. В. Такий поділ дає змогу в подальшому більш чітко виокремити всіх суб'єктів відповідно до кожної групи, а також визначити та дослідити їх повноваження та діяльність в корпоративній сфері.

Для більш глибокого розуміння поняття суб'єктів корпоративного права, ми вважаємо за необхідне визначення їх ознак. Так само, як і будь-які суб'єкти права, учасники корпоративних відносин мають низку власних ознак. Слід зазначити, що корпоративні правовідносини мають господарську правову природу, а відтак підпорядковуються нормам вітчизняного та міжнародного господарського законодавства. Щодо суб'єктів, то вони так само мають ознаки суб'єктів господарського права, але з певними відмінностями. Відповідно до вище зазначеного, до ознак суб'єктів корпоративного права можна віднести наступні:

- 1) суб'єкти корпоративних правовідносин вступають у відносини з корпоративного управління та здійснення корпоративних прав;
- 2) формалізація суб'єктів;
- 3) виключність суб'єктного складу;
- 4) наявність суб'єктів із спеціальним статусом;
- 5) підпорядкованість суб'єктів;
- 6) конфлікт інтересів суб'єктів корпоративних правовідносин [4, с. 63].

Таким чином, дослідивши питання щодо суб'єктів корпоративного права, ми можемо зробити наступний висновок. Суб'єкти корпоративного права – це учасники корпоративних відносин, що є фізичними або юридичними особами, які вступають в корпоративні відносини,

здійснюють права та дотримуються обов'язків, тим самим проводячи свою корпоративну діяльність на основі відповідних документів та нормативно правових актів. Дані суб'єкти діляться на групи та підгрупи. На нашу думку доцільним є поділ суб'єктів на великі, тобто основні групи, такі як: акціонери, суб'єкти здійснення управління (менеджери), інші суб'єкти. А також учасники корпоративних відносин мають низку певних ознак, що саме і виділяє їх як суб'єктів корпоративного права.

Список використаних джерел:

1. Денисенко К.В. Суб'єкти майнових корпоративних відносин / К.В. Денисенко // Правове життя сучасної України: Тези доп. 10-ї звітної наук. конф. проф.-виклад. і аспірантського складу ОНЮА. –: Фенікс. – 2007. – С. 274-276.
2. Корягіна Т.В. Деякі аспекти правового регулювання корпоративних відносин в Україні / Т.В. Корягіна // Інвестиції: практика та досвід. 2009.– № 3. – С. 33-36.
3. Кузьмін О.Є. Суб'єкти корпоративного управління / О.Є. Кузьмін, О.В. Мукан // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2003. – № 484: Проблеми економіки та управління. – С. 210–217.
4. Лукач І.В. Поняття та види суб'єктів корпоративних правовідносин / І.В. Лукач // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2013. – № 6-1 том 2. – С. 61-64.
5. Луць В.В. Здійснення та захист корпоративних прав в Україні: Монограф. / За заг. ред. В.В. Луця. – Тернопіль: Підруч. і посібник, 2007. – С. 40-41.
6. Луць В.В. Деякі питання здійснення та захисту корпоративних прав в Україні // Наше право. – 2008. – № 2. – С. 26-28.
7. Хацер М.В. Характеристика основних груп суб'єктів корпоративних відносин / М.В. Хацер // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 2 (1). – С. 287-295.